

Informatie

De bossen rond Sint Nicolaasga laten zich vanaf meerdere punten goed verkennen. De mooie afwisseling van bossen, akkers, weiden met boerenplaatsen en landgoederen vormen een aangenaam voorbeeld van de rijke Friese cultuurhistorie. In het kader van de landinrichting is er jonge aanplant gerealiseerd tussen Wilhelmina-oard en Huis ter Heide. Een groene verbindingcorridor tussen de landgoederen Wilhelmina-oard en Landgoed Eysinga State aan weerskanten van het dorp. Het is heerlijk struinen over zandwegen en smalle bospaden.

De wandeling maakt een halve cirkel om het dorp Sint Nicolaasga en is mooi in alle seizoenen. In de lente fleurig met de frisgroene bomen en takken, in de zomer schaduwrijk onder het dichte bladerdak, in de herfst kleurig tussen vallend blad en in de winter beschermt tegen de koude wind en wellicht met knerpend sneeuw onder de laarzen.

Start wandelroute

Het startpunt voor de rondwandeling door de 'gecultiveerde wildernis' is het plein bij café De Hoeke en café biljart Wapen van Friesland op de hoek van Gaastwei en Molewei. Starten is ook mogelijk halverwege de route bij de pleisterplaatsen theehuis Hjir is 't en hotel-restaurant De Oorsprong bij Huis ter Heide. Zie het kaartje. Volg dan de route vanaf kopje 'Wandelbos pur sang'.

De rondwandeling duurt ruim 2 tot 3 uur, maar kan op verschillende plekken naar eigen believen worden ingekort. Alternatieve routes worden aangegeven in blauw.

Wilhelmina-oard

Wie alleen wil wandelen in het bijzondere natuurgebied Wilhelmina-oard met de langgerekte wandelpaden kan ook een kaartje vinden op de website van It Fryske Gea. Starten in het dorp met voldoende parkeergelegenheid is mogelijk. In plaats van LA (linksaf) de Baron van Hardenbroekstraat in RA (rechtsaf) tussen de kerk en het zorgcentrum door. Op het fietspad linksaf tot paddenstoel 70169/002 en de beschrijving vanaf het kopje Wandelbos pur sang volgen.

It Fryske Gea
Postbus 3
9244 ZN Beetsterzwaag
Tel. (0512) 38 14 48
Fax (0512) 38 29 73
E-mail info@itfryskegea.nl
Website itfryskegea.nl

Wandelen in Wilhelmina-oard en de Vegelinbossen

Dwalen over adellijke
landgoederen en door
'gecultiveerde wildernis'

Wilhelmina-oord

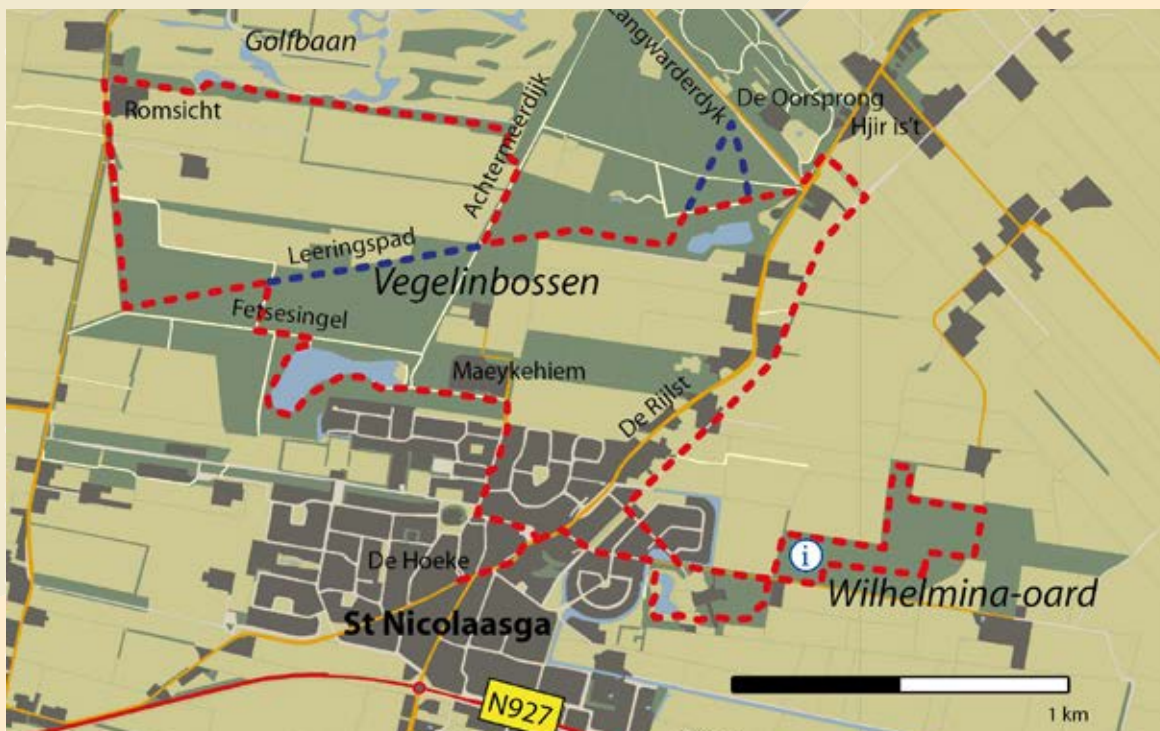
Bonte vliegenvanger

Vroeger richten jonkheren en freules voor hun plezier de armzalige en woeste gronden in met lommerrijk bos, nu heeft 'heer Das' met zijn gevolg er stilletjes intrek genomen in een burcht. Ergens verscholen in landgoed Wilhelmina-oord leeft hij teruggetrokken tussen de dichte ondergroei en struikgewas van braam, hulst en varens. Sint Nicolaasga is een prachtige uitvalsbasis om tijdens een bosrijke wandeling de omliggende landgoederen te verkennen. Het rijk van de dassen in het mooie natuurgebied van It Fryske Gea, wars van drukte, vormt het toefje slagroom op de toch al zo feestelijke taart.

Tekst: Fokko Bosker
Foto's: Hans Pietersma Dico de Klein, Tjerk Kunst, Huub Veldhuyzen (FotoKina) en Teun Veldman

Het landgoed Eysinga State en het bos van Wilhelmina-oord dat als een groene wijsvinger naar het Tjeukemeer wijst, omkransen Sint Nicolaasga en geven het dorp een statige allure. Al van ver wijst de dominante kruisbasiliek met rijzige toren de juiste weg. De kerk is door de Friese architect Jan Doedes ontworpen, die als leerling van de befaamde bouwmeester Cuypers duidelijk diens signatuur heeft meegegeven aan het godshuis. Achter de kerk is een nagebouwde Mariagrot, een kopie van de gelijknamige grot in bedevaartsoord Lourdes.

De zandrug waarop Sint Nicolaasga ligt, verheft zich tussen de Friese meren. De belofte van droge voeten tussen de omliggende moerassen, venen en plassen trok vanaf de Middeleeuwen de eerste permanente bewoners aan. De atlas van Schotanus uit 1718 concentreert de bebouwing langs de weg die zuidwaarts naar Lemmer loopt. Ten noorden op de zandgronden lagen de bouwlanden, in de laagten naar het zuiden de hooilanden. Met de benoeming in 1722 van Johan Vegilin van Claerbergen tot grietman van Doniawerstal veranderde het aanzien van het gebied ingrijpend. Hij besloot de woeste gronden te ontginnen. Naar de mode van die tijd zoals ook rond Beetsterzwaag, gaf hij zijn nieuw verworven bezit aanzien door op grote schaal bos te planten. Houtproductie leverde geld op en landschapsparken raakten in zwang.

Vijver van Wilhelmina-oord

Bont zandoogje op braam

In 1772 liet Vegilin de bossen na aan zijn kleinzoon jonkheer Frans van Eysinga, de naamgever van het huidige landgoed, van wie de nazaten het statige huis 'Boschoord' betrokken. De villa uit 1871 bij het buurtschap Huis ter Heide staat met de rug naar het groen en kijkt uit over de groene weiden en de oude tramweg tussen Joure en Lemmer. De Van Eysinga's bleven nadrukkelijk hun stempel zetten op het gebied. Vier ongehuwde freules namen in 1904 het initiatief tot de bouw van Wilhelmina-oord, genoemd naar hun moeder. Het buiten, ontworpen door architect Hendrik Kramer in een uitbundige chaletstijl, diende als rustoord voor oververmoeide vrouwen en sanatorium. Een verkwikkende omgeving doet wonderen voor lichaam en geest, zo zal de gedachten van de filantropische adel zijn geweest.

Gecultiveerde wildernis

Op het plein bij café De Hoeke is de start van de wandeling. Recht vooruit ligt de neogotische kerk die met zijn spitse toren de omgeving domineert. Voorbij de kerk de eerste straat LA (linksaf) Baron van Hardenbroekstraat, einde RA (rechtsaf) de Tûke. In de bocht links aanhouden naar de Bouwen. Bordjes volgen naar Maeykehiem. Vlak voor het zorgcentrum voor mensen met een verstandelijke beperking het eerste bospad LA van Landgoed Eysinga State nemen naar de prachtig gelegen vijver die in de winter dienst doet als ijsbaan.

Het is een mooi gemengd bos met lijsterbes, eik, beuk, hulst en in de ondergroei braamstruiken, framboos en varens. Het pad volgt de boorden van het water linksom. De zandpaden zijn goed begaanbaar in dit hoger gelegen deel van het bos, ook na regen. In de lagere delen kan het na veel regen soms modderig zijn. Grietman Vegilin liet een fijnmazig net van afwateringslootjes graven en verdeelde de woeste grond in

akkers die hij vervolgens beplante. Voor het eikenhakhoutbos legde hij rabatten aan, ophogingen waarop de bomen stonden.

Schuilplaats voor reeën

Volg het pad om de vijver tot het strandje. Daar gaat het pad bij een grote steen recht door een heuveltje op, vrij direct LA. Op de kruising van zandpaden het tweede pad RA en vervolgens het brede zandpad LA (Fetsesingel). Daarna eerste pad RA. Op de kruising (pad met fietspad Leeringspad) LA voor de lange route en RA voor de kortere route (blauw).

Voor de korte route doorlopen tot kruising met zandpad (Achtermeerdijk). Hier Zandweg en vlonderbruggetje oversteken. Verder zie ***.

Voor de lange route LA het smalle pad volgen. Hier staat volop lariks, eik en den, een schuilplaats voor reeën die zich in omliggende weiden aan het gras te goed doen en beschutting vinden in dit donkere bos.

Bij de viersprong voor het open veld RA pad Bolleskyt nemen door een strook jonge aanplant richting boerderij Romsicht met op de schuur het jaartal 1891. Bij de boerderij links aanhouden en op de asfaltweg RA voor de boerderij langs. Na een paar honderd meter RA rode paaltjesroute volgen tussen golfbaan en akkers. Het pad slingert mooi door het groen langs de golfbaan naar de noordelijke uitloper van de Vegelinbossen. Aan het eind van het pad op de zandweg Achtermeerdijk RA tot de kruising van zandweg en fietspad (Leeringspad). LA over het vlonderbruggetje fietspad nemen.

*** Fietspad volgen tot kruising. Rechts aanhouden en het pad langs bosrand volgen tot na de bocht naar links. RA en de rood/blauwe paaltjesroute volgen. Op het fietspad RA. (Voor wie een mooie slinger

Sperwer

Vliegenzwam

Das

Bos Wilhelmina-oord

door het bos wil maken, kan het fietspad oversteken en de rood-blauwe paaltjesroute volgen (zie blauwe route op kaartje). Het pad is prachtig maar net als het eerste stuk over de rabatten soms smal met wat boomstronken. Terug op het fietspad LA.)

Aan het eind van het pad Landgoed Eysinga State verlaten, LA en de Langwerderdyk oversteken. Fietspad volgen langs bord De Oorsprong en de hoofdweg oversteken. De uitspanningen De Oorsprong en Hjr is 't zijn mooie plekken om te pauzeren en de benen te strekken voor het vervolg. In de verte lonkt Wilhelmina-oord, het voorname landgoed dat It Fryske Gea sinds 1986 beheert. Daar ligt het koninkrijk van 'heer Das'.

Wandelbos pur sang

Over de oude trambaan die nu dienst doet als fietspad gaat het terug naar Sint Nicolaasga. Op de viersprong met paddenstoel 70169/002 LA door het wijkje naar de brug over de gracht. Asphaltweg volgen langs herstelcentrum en landgoedwinkel Wilhelmina-oord. Ter hoogte van woning met rieten kap LA het bos in met bord Fryske Gea. Na ingang links aanhouden (dus rechtdoor) en het pad langs de bosrand volgen.

Grote bonte specht

Steeds de buitenste paden aanhouden tot voorbij de boerderij aan linkerhand en de jonge aanplant in Westerpolders.

In 1845 liet Jonkheer van Beyma, de toenmalige burgemeester van Lemsterland, het wandelbos aanleggen. Het is op en top genieten. De lange, rechte eiken- en beukenlanen lenen zich voor flaneren. In de herfst zijn er tal van paddenstoelen te zien, zoals berkenzwam, russula's, melkzwammen en vliegenschwam. In het dichte bos huizen wiewaal, boomklever, bonte vliegenvanger, grote bonte specht, Vlaamse gaai en zwartkop die met zijn zwierige zang de wandelaars betovert. Een mens kan het slechter treffen.

Districtshoofd Hans Pietersma is in zijn nopjes met het landgoed waar natuurlijk beheer ervoor zorgt dat er meer variatie in flora en fauna komt. De ecologische verbindingzone met Huis ter Heide is een verbetering zodat wild ongestoord over de groene herenbaan tussen beide landgoederen kan pendelen. Ook de oorspronkelijke vegetatie krijgt weer armslag. "Wilhelmina-oord is een relatief klein gebied vergeleken met onze andere bezittingen, maar het is een mooi bos. In Fryslân hebben we met uitzondering van Gaasterland en Beetsterzwaag niet zoveel van die adellijke landgoederen. Vooral vogels schuilen graag onder de dichte kruinen. In de winter laat de grote bonte specht zich vaker zien, maar ook lijsterachtigen en het roodborstje. Buizerd en sperwer hebben er hun nesten en in de lente kwetteren allerlei broedvogels zoals de opmerkelijke boomklever en andere bosvogels tussen het ontluikend lover. Landschappelijk is het gebied bij Sint Nicolaasga heel afwisselend. Het dorp zelf is een oude katholieke nederzetting. Cultureel erfgoed dus. Ook dat past bij It Fryske Gea."

Ter hoogte van de jonge aanplant en een bankje op viersprong RA, aan het einde nogmaals RA door bos. Na een akker het pad links aanhouden. Het pad meandert aangenaam tussen de bomen door. Aan het eind LA en direct weer RA en rechtdoor naar het informatiebord van It Fryske Gea. Opnieuw LA en gelijk weer RA tot aan de ingang van het natuurgebied. Op de asphaltweg even rechts en daarna direct links het pad aanhouden dat linksom langs het monumentale Wilhelmina-oord voert, door het park, langs de orangerie, door de moestuin en over de heuvel langs de vijver. Voorbij de vijver LA het pad over de brug nemen en de weg vervolgen door de nieuwbouw naar de kerk. Op het fietspad LA, vrij direct weer rechts en tussen de kerk en het zorgcentrum door naar startpunt route.

De erfenis van de Friese landadel dient tegenwoordig de hele bevolking tot aangename verpozing. Dat is pure winst.